

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας

Πτυχιακή Εργασία

Θεοδώρου Παρασκευή – Χρυσούλα

Ξ2019096

ΘΕΜΑ:

Μετάφραση από τα αγγλικά προς τα ελληνικά και σχολιασμός αποσπασμάτων από το βιβλίο *Heartless* της Marissa Meyer

Translation from English to Greek and commentary on passages from the book *Heartless* by Marissa Meyer

Επόπτες:

Νικολάου Πασχάλης

Φίλιας Δημήτριος

Κέρκυρα, Ιούνιος 2024

Ευχαριστίες

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου Νικολάου Πασχάλη που με την καθοδήγησή του συνέβαλε στη διεκπεραίωση της πτυχιακής μου εργασίας, και τον καθηγητή Φίλια Δημήτρη που με μεγάλη προθυμία δέχτηκε να συμμετάσχει στην αξιολόγηση της εργασίας ως δεύτερος βαθμολογητής. Επίσης, οφείλω ένα τεράστιο ευχαριστώ στους γονείς μου για την οικονομική τους στήριξη κατά την φοίτησή μου στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου, αλλά και για την ηθική υποστήριξή τους κατά την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας. Τέλος, ευχαριστώ τους φίλους μου για την συνεχόμενη στήριξή τους.

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Abstract	4
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
2. Πρωτότυπο Κείμενο	6
3. Μετάφρασμα	14
4. Σχολιασμός	22
4.1. Μεταφραστική Εντολή: Θεωρία του Σκοπού Και Κειμενική Ανάλυση	22
4.2. Ισοδυναμία Σε Λεξικό Επίπεδο	24
4.3. Ισοδυναμία Σε Υπερλεξικό Επίπεδο	28
4.4. Κειμενική Ισοδυναμία	29
5. Επίλογος	31
Βιβλιογραφία	32
Ηλεκτρονικές Πηγές	33

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως θέμα την μετάφραση αποσπασμάτων από το μυθιστόρημα *Heartless* της Marissa Meyer και συνοδεύεται από εκτενή σχολιασμό που αναφέρεται στην θεωρία του σκοπού, την κειμενική ανάλυση και αναλύει τα μεταφραστικά προβλήματα που παρουσιάστηκαν, καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισης τους. Η επιλογή του εν λόγω θέματος δεν αντανακλά μονό το προσωπικό μου ενδιαφέρον ως προς την μετάφραση της λογοτεχνίας, αλλά έχει και ως στόχο να αναδειχθούν οι δεξιότητες που έχω αποκτήσει μέσω των ακαδημαϊκών μου σπουδών στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης Και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Λέξεις Κλειδιά: Λογοτεχνική Μετάφραση, Θεωρία του σκοπού, μεταφραστικά προβλήματα, Λεξική ισοδυναμία, υπερλεξική ισοδυναμία, κειμενική ισοδυναμία

Abstract

This thesis is on the translation of extracts from the novel *Heartless* by Marissa Meyer and is accompanied by an extensive commentary that refers to the theory of purpose, the textual analysis and analyzes the translation problems that occurred, as well as the methods of overcoming them. The choice of this topic does not only reflect my personal interest in the translation of literature, but also aims to highlight the skills I have acquired through my academic studies in the Department of Foreign Languages, Translation and Interpreting of the Ionian University.

Key-Words: Literary translation, Skopos theory, Textual analysis, Translation problems, Equivalence at word level, Equivalence above word level, Textual equivalence

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία συνίσταται από την μετάφραση ενός λογοτεχνικού κειμένου από τα αγγλικά στα ελληνικά, ακολουθούμενη από σχολιασμό που εξετάζει και αναλύει τα μεταφραστικά ζητήματα που ανέκυψαν κατά την διαδικασία της μετάφρασης. Ειδικότερα, το παρακάτω κείμενο είναι ένα σύνολο αποσπασμάτων του μυθιστορήματος *Heartless* της Marissa Meyer και συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν αποσπάσματα από τα κεφάλαια ένα, είκοσι επτά και πενήντα τέσσερα, ώστε να σκιαγραφηθεί η βασική πλοκή και να αναδειχθεί η εξέλιξη της ιστορίας. Το βιβλίο αποτελεί prequel του κλασικού βιβλίου του Lewis Carroll *Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων*. Είναι, δηλαδή, μια αυτοτελή ιστορία της οποίας τα γεγονότα και οι πληροφορίες που παρουσιάζονται προηγούνται χρονικά των γεγονότων του βιβλίου του Lewis Carroll.

Η συγγραφέας του *Heartless*, Marissa Meyer, ως λάτρης των παραμυθιών αποφάσισε να γράψει την ιστορία που «γέννησε» την Βασίλισσα της Κούπας από το παιδικό βιβλίο του Lewis Carroll *Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων*. Μιλώντας για την συγγραφική της διαδικασία, η Marissa ανέφερε ότι κυρίαρχος στόχος του μυθιστορήματος *Heartless* ήταν η αφήγηση μιας ιστορίας που θα συναρπάσει και θα ψυχαγωγήσει τους αναγνώστες. Όμως πέρα από αυτό, ήθελε η ιστορία της να έχει ένα μεγαλύτερο αντίκτυπο σ' αυτούς που θα την διαβάσουν.

Για αυτό τον λόγο, στο βιβλίο κυριαρχούν τα θέματα της αγάπης, της απώλειας και του πεπρωμένου. Η συγγραφέας έχοντας στο νου της την διάσημη φράση του ποιητή Alfred Tennyson “tis better to have loved and lost than never to have loved at all” (καλύτερα να έχεις αγαπήσει και να έχεις χάσει παρά να μην έχεις αγαπήσει καθόλου) αποφασίζει να διερευνήσει το ερώτημα αν τελικά είναι όντως καλύτερο να έχει κανείς βιώσει την αγάπη και την απώλεια από το να μην έχει βιώσει την αγάπη ποτέ.

Η πρωταγωνίστρια του έργου γνωρίζει τον έρωτα, όμως εκείνη κι άλλοι χαρακτήρες του βιβλίου έρχονται αντιμέτωποι και με την απώλεια, και το γεγονός αυτό τους στιγματίζει και τους αλλάζει, αφήνοντας τον αναγνώστη μέσα από τις εμπειρίες των ηρώων να βγάλει το δικό του συμπέρασμα ως προς το τι είναι τελικά καλύτερο (Macmillan, 2023).

Από την άλλη πλευρά, προκύπτει το ζήτημα της προκαθορισμένης μοίρας και το ερώτημα για τον βαθμό στον οποίο είναι εφικτό να ελεγχθεί. Είναι ήδη προδιαγεγραμμένο το μονοπάτι της μοίρας και πόσο μπορεί κανείς να παρεκκλίνει από αυτό; Όλα αυτά τα ερωτήματα υποβάλλουν τον αναγνώστη σε μια σκεπτική διάθεση, κάνοντας τον να αναλογιστεί και να φτάσει στις δικές του απαντήσεις.

Εν κατακλείδι, πρόκειται για μια φανταστική ιστορία στην οποία τα πρόσωπα και τα γεγονότα είναι προϊόν μυθοπλασίας. Το θέμα του μυθιστορήματος είναι η σχέση

αλληλεξάρτησης αγάπης-απώλειας και πεπρωμένου-ελεύθερης βούλησης που έχουν ως στόχο να προβληματίσουν τον αναγνώστη. Επομένως, ο κύριος σκοπός της συγγραφής φαίνεται να είναι να συγκινήσει και εμμέσως να βάλει σε σκέψεις τον αναγνώστη για θέματα που μπορεί να ανταποκρίνονται και στην αληθινή ζωή.

Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα φαντασίας που εισάγει τον αναγνώστη σε έναν μαγικό κόσμο με τους δικούς του κανόνες και την δική του εναλλακτική πραγματικότητα όπου υπάρχουν υπερφυσικά στοιχεία όπως μαγεία, φανταστικά πλάσματα, φανταστικές φυλές, τέρατα, ζώα που μιλούν, ανθρωπόμορφα τραπουλόχαρτα κ.α.

Αν και το βιβλίο δεν έχει γνωρίσει την ίδια δημοτικότητα όπως άλλα πιο δημοφιλή βιβλία στο είδος του, αγαπήθηκε από τους θαυμαστές της συγγραφής, όμως όπως είναι φυσικό, είναι αδύνατο μια ιστορία να είναι καθολικά αγαπητή από όλους, και για αυτό πάντα θα υπάρχουν αντικρουόμενες κριτικές. Ενώ πολλοί αναγνώστες εκτιμούν τον τρόπο που η Meyer αντλεί έμπνευση από το βιβλίο του Lewis Carroll και ταυτόχρονα κατορθώνει να δημιουργήσει μια δική της συναρπαστική και συναισθηματική ιστορία με μεγάλη συγγραφική επιδεξιότητα, υπάρχουν αναγνώστες των οποίων οι προσδοκίες δεν ανταποκρίθηκαν, θεώρησαν αργό τον ρυθμό αφήγησης και τους χαρακτήρες υποανάπτυκτους.

Συνοπτικά, η ιστορία επικεντρώνεται στην Κάθριν, πριν γίνει η πασίγνωστη Βασίλισσα της Κούπας, η οποία είναι κόρη του μαρκήσιου και της μαρκησίας του Rock Turtle Cove και ονειρεύεται να αξιοποιήσει το ταλέντο και το πάθος της για την ζαχαροπλαστική, ώστε να ανοίξει μαζί με την υπηρέτρια και έμπιστη φίλης της, Μαίρη Αν, το καλύτερο ζαχαροπλαστείο στο Βασίλειο της Κούπας. Όμως, η έλλειψη υποστήριξης από τους γονείς της και οι προσδοκίες τους να παντρευτεί τον Βασιλιά στέκονται εμπόδιο στην εκπλήρωση του ονείρου της. Η κατάσταση περιπλέκεται όταν ο Βασιλιάς εκδηλώνει το ενδιαφέρον του για την Κάθριν, αλλά εκείνη γνωρίζει και γοητεύεται από τον Τζέστ, τον νέο γελωτοποιό του παλατιού.

Ο σχολιασμός πάνω στο μετάφρασμα αναφέρεται στην θεωρία του σκοπού όπως αυτή παρουσιάζεται στο βιβλίο της Christiane Nord *Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα*, και αναλύει τα μεταφραστικά προβλήματα που προέκυψαν σε θέματα ισοδυναμίας σε λεξικό, υπερλεξικό και κειμενικό επίπεδο, καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισης τους με βάση το βιβλίο «In other words» της Mona Baker.

2.Πρωτότυπο Κείμενο

Chapter 1

THREE LUSCIOUS LEMON TARTS glistened up at Catherine. She reached her towel-wrapped hands into the oven, ignoring the heat that enveloped her arms and pressed against her cheeks, and lifted the tray from the hearth. The tarts' sunshine filling quivered, as if glad to be freed from the stone chamber.

Cath held the tray with the same reverence one might reserve for the King's crown. She refused to take her eyes from the tarts as she padded across the kitchen floor until the tray's edge landed on the baker's table with a satisfying thump. The tarts trembled for a moment more before falling still, flawless and gleaming.

Setting the towels aside, she picked through the curled, sugared lemon peels laid out on parchment and arranged them like rose blossoms on the tarts, settling each strip into the still-warm center. The aromas of sweet citrus and buttery, flaky crust curled beneath her nose.

She stepped back to admire her work.

The tarts had taken her all morning. Five hours of weighing the butter and sugar and flour, of mixing and kneading and rolling the dough, of whisking and simmering and straining the egg yolks and lemon juice until they were thick and creamy and the color of buttercups. She had glazed the crust and crimped the edges like a lace doily. She had boiled and candied the delicate strips of lemon peel and ground sugar crystals into a fine powder for garnish. Her fingers itched to dust the tart edges now, but she refrained. They had to cool first, or else the sugar would melt into unattractive puddles on the surface.

These tarts encompassed everything she had learned from the tattered recipe books on the kitchen shelf. There was not a hurried moment nor a careless touch nor a lesser ingredient in those fluted pans. She had been meticulous at every step. She had baked her very heart into them.

Her inspection lingered, her eyes scanning every inch, every roll of the crust, every shining surface.

Finally, she allowed herself a smile.

Before her sat three perfect lemon tarts, and everyone in Hearts—from the dodo birds to the King himself—would have to recognize that she was the best baker in the kingdom. Even her own mother would be forced to admit that it was so.

Her anxiety released, she bounced on her toes and squealed into her clasped hands.

"You are my crowning joy," she proclaimed, spreading her arms wide over the tarts, as if bestowing a knighthood upon them. "Now I bid you to go into the world with your lemony scrumptiousness and bring forth smiles from every mouth you grace with your presence."

"Speaking to the food again, Lady Catherine?"

“Ah-ah, not just any food, Cheshire.” She lifted a finger without glancing back. “Might I introduce to you the most wondrous lemon tarts ever to be baked within the great Kingdom of Hearts!”

A striped tail curled around her right shoulder. A furry, whiskered head appeared on her left. Cheshire purred thoughtfully, the sound vibrating down her spine. “Astounding,” he said, in that tone he had that always left Cath unsure whether he was mocking her. “But where’s the fish?”

Cath kissed the sugar crystals from her fingers and shook her head. “No fish.”

“No fish? Whatever is the point?”

“The point is perfection.” Her stomach tingled every time she thought of it.

Cheshire vanished from her shoulders and reappeared on the baking table, one clawed paw hovering over the tarts. Cath jumped forward to shoo him back. “Don’t you dare! They’re for the King’s party, you goose.”

Cheshire’s whiskers twitched. “The King? Again?”

Stool legs screeched against the floor as Cath dragged a seat closer to the table and perched on top of it. “I thought I’d save one for him and the others can be served at the feasting table. It makes His Majesty so happy, you know, when I bake him things. And a happy king—”

“Makes for a happy kingdom.” Cheshire yawned without bothering to cover his mouth and, grimacing, Cath held her hands in between him and the tarts to protect from any distasteful tuna breath.

“A happy king also makes for a most excellent testimonial. Imagine if he were to declare me the official tart baker of the kingdom! People will line up for miles to taste them.”

“They smell tart.”

“They *are* tarts.” Cath turned one of the fluted pans so the blossom of the lemon-peel rose was aligned with the others. She was always mindful of how her treats were displayed. Mary Ann said her pastries were even more beautiful than those made by the royal pastry chefs.

And after tonight, her desserts would not only be known as more beautiful, they would be known as superior in every way. Such praise was exactly what she and Mary Ann needed to launch their bakery. After so many years of planning, she could feel the dream morphing into a reality.

“Are lemons in season this time of year?” asked Cheshire, watching Cath as she swept up the leftover lemon peels and tied them in cheesecloth. The gardeners could use them to keep pests away.

“Not exactly,” she said, smiling to herself. Her thoughts stole back to that morning. Pale light filtering through her lace curtains. Waking up to the smell of citrus in the air.

Part of her wanted to keep the memory tucked like a secret against her chest, but Cheshire would find out soon enough. A tree sprouting up in one's bedroom overnight was a difficult secret to keep. Cath was surprised the rumors hadn't yet spread, given Cheshire's knack for gossipgathering. Perhaps he'd been too busy snoozing all morning. Or, more likely, having his belly rubbed by the maids.

"They're from a dream," she confessed, carrying the tarts to the pie safe where they could finish cooling.

Cheshire sat back on his haunches. "A dream?" His mouth split open into a wide, toothy grin. "Do tell."

"And have half the kingdom knowing about it by nightfall? Absolutely not. I had a dream and then I woke up and there was a lemon tree growing in my bedroom. That is all you need to know."

She slammed the pie safe shut with finality, as much to silence herself as to prevent further questions. The truth was, the dream had been clinging to her skin from the moment she'd woken up, haunting and tantalizing her. She wanted to talk about it, almost as much as she wanted to keep it locked up and all to herself.

Chapter 27

THE AUDIENCE WAS FIERCE with applause as Catherine set her hand on top of the King's and they walked together up the beach. The King was soaking wet and a strand of seaweed was caught on the heel of his shoes and he could not have sounded any more delighted than if the entire festival had been a surprise unbirthday party thrown in his honor.

Catherine, her thoughts in turmoil, did her best to keep her eyes locked on the white overhanging cliffs so she wouldn't be tempted to seek out Jest in the crowd. She was sure that with one look at her, he would know the depth of her thoughts. The orchestra leaped into a waltz and Catherine could feel the King gathering his courage to ask for another dance, and so she thanked him exuberantly for the quadrille and escaped into the crowd before he could find the words.

All around her, the festival's guests began to divide into couples and line up for the next dance. Cath avoided meeting anyone's eye, unwilling to be drawn into a conversation or another dance, to be captured in the endless turns and figures and trivial chatter until the festival ended and they all dispersed, afraid to be caught in the dark now that a monster was on the prowl.

She snapped from her thoughts to the sound of her own name roaring in her ears. The crowd had pushed in toward her. A dozen women were chattering about the rumors of her courtship, a dozen men were inquiring after her dance card and then backing away jokingly, pretending that they didn't want the King to take offense. Hands brushed her

sleeves and smiles hovered Cheshire-like before her face. “Lady Catherine, how lovely you looked during the quadrille.” “Quite the favorite with the King these days, aren’t you, Lady Pinkerton?” “You looked beautiful out there —positively regal!” “Catherine—” “Catherine—” “Catherine —”

Lowering her head, she tried to shove her way through, begging to be allowed to pass. Her mind was spinning, tumbling, as the crowd thickened with congratulations and compliments and twittering praise. The grins of strangers who were too blind to see the frustration behind her pretty face and pretty clothes and pretty life—

A cloud of white smoke burst at her feet, filling the air around her with startled gasps. Catherine froze. Within moments the smoke was so thick she couldn’t see her own hands outstretched before her.

Then there was a gloved hand in hers, fingers entwined, tugging her forward. Jest.

She followed without question, disconcerted at the press of confused bodies.

The smoke thinned as she was pulled up an embankment of craggly white stones, a narrow path tucked into an alcove beneath the cliffs. Jest glanced back to check that she was all right, before guiding them behind a wall of fallen boulders. Their surfaces sparkled with bits of quartz.

It was not as private as a sea cave, but it was serene and they were alone, at least for a time. Catherine, panting, was warm from her brow to her toes, but the shaded spot was comfortable and already her breaths were coming easier.

“Are you all right?” Jest said, cupping her hand and looking at her with the same concern he’d had when she’d awoken in the gardens.

She nodded. “Better already, thank you.”

“I thought you were going to faint again. Have you eaten anything today?”

She gulped. “Y-yes. A meat pie, when I arrived this morning.”

His mouth quirked. “Excellent choice.”

The past few minutes faded away and once again Cath was standing on the surf, staring out into the sea, and realizing with sudden certainty that she was losing her heart to this fool.

She pulled her hand away and turned to peer through a crack in the rocks. On the beach, the smoke was clearing fast, leaving a fine mist over the baffled onlookers. The orchestra was still playing, though, and the confusion was giving way to another dance.

Jest brushed a lock of hair off her shoulder. “You don’t enjoy dancing?”

She shut her eyes. His fingertips lingered on the bare skin of her neck and she couldn’t resist leaning into them.

“We can’t all be great performers.”

“Yet you are a lovely dancer.” He was so close she could feel the heat coming from him, cutting through the chill of the wind. “Beside you, even the King looked half respectable. It’s easy to see why he wants you for his queen.”

Her stomach dropped. There was no bitterness in his tone. She wondered why. Surely, if their roles were reversed and Jest was in the midst of courting another girl, it would have been shredding her to bits. Her emotions would have been lemon peel dragged across a grater.

She stepped away and opened her eyes, keeping her hands anchored to the glittering white stone. “You shouldn’t touch me,” she said, her voice strained around the rapid beating of her heart.

Jest leaned against the stone. “You’re right. I’m sorry.” She couldn’t tell if he meant it.

Her heart tugged toward him. She wished that she hadn’t pulled back. She wished that he had pulled her closer.

“Tell me, Sir Rook, did you behave this way with all the ladies in Chess too?”

“Which behavior are you referring to? My good manners, my charming witticisms, my beguiling charisma—”

“I was referring to your determination to make me blush, for no other purpose than to laugh at me later.”

He blanched, then took a step closer. Cath could hear the creak of his leather boots. “I assure you that when I replay this conversation in my head later, it will not be in laughter.”

Cath lowered her lashes, her insides fluttering. “I should get back. My parents will worry.” She turned away.

“Wait?”

It was a question, not a demand, and so she waited. Stupid hope coursed through her veins.

Chapter 54

CATH STARED AT THE DOORS still thrust wide open, her body both frozen and burning, her chest a hollow cavity. Empty and numb.

She no longer hurt. That broken heart had been killing her, and it was gone.

Her sorrow. Her loss. Her pain, all gone.

All that was left was the rage and the fury and the desperate need for vengeance that would soon, soon be hers.

“W-what happened?” stuttered the King. “What did they do?” “They freed me,” Cath whispered. Her gaze traveled to the prisoner who was kneeling on the floor, his arms shackled by chains but with no captors to hold him. Peter Peter, alone, did not look appalled at what the Sisters had done. He looked bitter. To be caught. To be brought here. To be kneeling before the Queen of Hearts. Cath’s lips twitched upward. “They fulfilled their promise.”

“But ... your heart...,” started the King.

“Was no longer useful to me, and I am most pleased with what they brought me in return.” She narrowed her gaze. “Hello, Sir Peter.” She spat the name, her anger roiling, bubbling, steaming inside her, filling up all the barren spaces. Her knuckles whitened on the rail. “This man is the murderer of the late court joker of Hearts. He cut off his head, then fled into the forest. He is a killer.”

When she had imagined this moment, she’d worried that she might cry when faced with Jest’s killer again. But her eyes were dry as sifted flour.

Already the numbness was fading.

Now her body was enflamed. The King hesitantly stood. “That is—yes. Yes, indeed. It’s so good of you to join us, Sir Peter. I believe this calls for, uh...” The King scratched beneath his crown. “What happens next?”

“A trial, Your Majesty?” suggested the White Rabbit.

“Yes! A trial. Excellent fun. Good distraction. Yes, yes. Jury, assemble yourselves. Write down the Queen’s accusation.”

The jury rustled and pulled out slate tabs onto which they began to scribble notes with white chalk. Peter Peter stayed on his knees, but his head was lifted, his gaze piercing Catherine. She stared back, unafraid, for once. She was filled with the anticipation of seeing his blood spilled across the courtroom floor.

“The jury would like to call a witness, Your Majesty.”

The King clapped his hands. “Oh yes, jolly good. Who shall we call?”

“We would like to call the court joker to the stand.”

Cath growled. Whispers and glances passed through the crowd. Everyone seemed to be waiting for Jest to appear on a silver hoop from the ceiling.

“He is dead,” she said through her gritted teeth. She had to fend off a fantasy of having every imbecile in this courtroom beheaded.

“Oh yes, that would be so, wouldn’t it?” the Badger muttered, punctuating the realization with nervous laughter.

“I am your witness,” Cath said. “I was there and I have already told you what happened. He is a murderer and he deserves to be punished.”

Everyone tittered, uncomfortable that their new queen was intruding on the court's traditions.

"Perhaps," said the Rabbit, "if there are no other witnesses present, the jury might consider a verdict?"

A wave of glee sparkled over the jury box and Catherine heard mutterings of guilty and innocent and in need of a bath, when Peter Peter cleared his throat.

"I got something I'd like to say."

Though his voice was hoarse, it roared through Catherine like a tidal wave. White spots flecked in her vision. She wanted to silence him forever.

The King, ignorant of how Cath's blood was boiling, pounded his gavel. "The murder—er, the defendant wishes to speak!"

Two guards came forward and grabbed Peter Peter by the elbows, hauling him to his feet. The chains the Sisters had abandoned clinked across the floor.

Raven hopped along the rail, putting himself in Cath's field of vision. It was like having a confidant at her side— someone else who had been there that night, who knew. He alone had not flinched when the Sisters had taken Cath's heart. There had been a time when he had planned on doing the same thing to her. When Jest had planned to do the same thing to her.

But that no longer mattered to her. Such a heart was worthless, despite what everyone said. There was no value to it at all.

Sir Peter planted his feet so he could stand without the guards' assistance. Though disheveled, he was as intimidating as ever. His eyes darted from the King to the jury to the royal courtiers to the guards—and, finally, to Catherine. "I did kill him," he snarled. "But I was defending my wife."

The jury scribbled on their tablets.

Peter took a step forward. "These people—the maid, the Joker, and you." He snarled at Catherine. "They trespassed onto my property. I'd asked none of them to come there. Nosy wretches they were, coming to see the 'monster,' the 'beast.'" He spat. "But she was my wife! And you killed her. Right in front of me, you killed her. You're the monsters. Not me. Not her!"

"She was the Jabberwock!" Cath screamed.

A gasp rose from the crowd.

"That's what he isn't telling you. The wife he was protecting was the Jabberwock. Mary Ann was to be the creature's next meal."

"She should not have come to my patch. Trespassers! Murderers!"

"You are the murderer!"

“As are you, and a thief besides! You stole that pumpkin from me, I know you did. She was getting better. The curse was going away, but then she saw that cake and had to have it and when she turned again ... she wouldn’t ... she couldn’t turn back again and it’s your fault!”

The King pounded his gavel—each thud like a hammer on Cath’s temple.

“Now, now,” said the King, who was sweating profusely. “I think perhaps the jury would appreciate one little clarification...” He cleared his throat and adjusted his powdered wig. “Sir Peter, you claim that the Jabberwock was your wife?”

The audience rustled and Cath heard more than one member of the jury mention that Peter Peter’s wife had been at the black-and-white ball. Sickly thing. Not at all monstrous.

3.Μετάφρασμα

Κεφάλαιο 1

Τρεις λαχαριστές τάρτες λεμονιού λαμποκοπούσαν μπροστά στα μάτια της Κάθριν. Έβαλε τα καλυμμένα με πετσέτα χέρια της μέσα στον φούρνο, αγνοώντας τη ζέστη που περιέβαλε τα μπράτσα της και χτυπούσε τα μάγουλά της. Σήκωσε τον δίσκο, και η χρυσή σαν ηλιαχτίδα γέμιση της τάρτας τρεμούλιαζε, σαν να χαιρόταν που απελευθερώθηκε από τον πέτρινο φούρνο.

Η Καθ κράτησε τον δίσκο με την ίδια ευλάβεια που θα φύλαγε κανείς για το στέμμα του Βασιλιά. Αρνήθηκε να πάρει τα μάτια της από τις τάρτες έως ότου να διασχίσει την άλλη γωνία της κουζίνας. Η άκρη του δίσκου προσγειώθηκε στον πάγκο με έναν χτύπο που την γέμισε ικανοποίηση. Οι τάρτες τρεμούλιαζαν για μια στιγμή μέχρι που έμειναν ακίνητες. Ήταν άψογες και αστραφτερές

Αφού έβαλε τις πετσέτες στην άκρη, επέλεξε μερικές από τις κυματιστές, ζαχαρωμένες φλούδες λεμονιού, που ήταν τοποθετημένες στην λαδόκολλα, και τοποθέτησε κάθε λωρίδα σαν άνθος τριαντάφυλλου στο κέντρο που ήταν ακόμη ζεστό. Η μυρωδιά των γλυκών εσπεριδοειδών και της βουτυρένιας, αφράτης κρούστας σκορπίστηκε στον αέρα, σπάζοντάς της την μύτη.

Έκανε ένα βήμα πίσω ώστε να θαυμάσει το έργο της.

Οι τάρτες της είχαν πάρει όλο το πρωί. Πέντε ώρες χρειάστηκε για να ζυγίσει το βούτυρο, τη ζάχαρη και το αλεύρι, για να ανακατέψει, να ζυμώσει και να απλώσει την ζύμη, να χτυπήσει, να σιγοβράσει και να σουρώσει τον κρόκο αυγού και τον χυμό λεμονιού μέχρι να γίνουν παχύρευστα και κρεμώδη και να πάρουν το χρώμα της νεραγκούλας. Είχε βάλει γλάσο στην κρούστα και είχε σχηματίσει ομοιόμορφες πτυχές στην άκρη, σαν δαντελένιο σεμεδάκι. Είχε βράσει και καραμελώσει τις λεπτές λωρίδες φλούδας λεμονιού, και είχε αλέσει κρυστάλλους ζάχαρης σε λεπτή σκόνη για το γαρνίρισμα. Εκείνη την στιγμή, ένιωσε μια σφοδρή επιθυμία που έκανε τα δάχτυλά της να θέλουν να πασπαλίσουν τις άκρες, αλλά συγκρατήθηκε. Έπρεπε πρώτα να

κρυώσουν, ειδάλλως η ζάχαρη θα έλιωνε και θα σχημάτιζε άσχημα βαθουλώματα στην επιφάνεια.

Αυτές οι τάρτες αντιπροσώπευαν όλα όσα είχε μάθει από τα φθαρμένα βιβλία συνταγών στο ράφι της κουζίνας. Δεν υπήρξε κάποια στιγμή βιασύνης ούτε απροσεξίας, και ούτε ένα συστατικό λιγότερο στις φόρμες ψησίματος. Ήταν σχολαστική σε κάθε βήμα. Είχε ψήσει αυτές τις τάρτες με την καρδιά της.

Της πήρε ώρα να ελέγξει τις τάρτες. Έλεγε κάθε σπιθαμή, κάθε κυματιστή γωνία κρούστας, κάθε λαμπερή επιφάνεια.

Επιτέλους, επέτρεψε στον εαυτό της να χαμογελάσει.

Μπροστά της είχε τρεις άψογες τάρτες λεμονιού και όλοι στο Βασίλειο της Κούπας – από τα πουλιά Ντόντο μέχρι τον ίδιο τον Βασιλιά– θα έπρεπε να αναγνωρίσουν ότι ήταν η καλύτερη ζαχαροπλάστρια στο Βασίλειο. Μέχρι και η ίδια η μητέρα της θα έπρεπε να το παραδεχτεί.

Απαλλαγμένη από το άγχος της, χοροπήδησε πάνω-κάτω και τσίριξε με ενθουσιασμό στην χούφτα της.

«Είστε το λαμπρό μου καμάρι», ανακήρυξε, απλώνοντας πλατιά τα χέρια της πάνω από τις τάρτες, σαν να τις απένειμε τίτλο ιππότη. «Τώρα, σας προτάζω να βγείτε στον έξω κόσμο με την λεμονάτη νοστιμιά σας, και να φέρετε χαμόγελα σε κάθε στόμα που θα τιμήσετε με την παρουσία σας».

«Πάλι μιλάς στο φαγητό, Λαίδη Κάθριν;»

«Α όχι, όχι οποιοδήποτε φαγητό Τσέσαϊρ». Σήκωσε το δάχτυλό της χωρίς να κοιτάξει πίσω της. «Επίτρεψέ μου να σου παρουσιάσω τις πιο θαυμαστές τάρτες που ψήθηκαν ποτέ στο Βασίλειο της Κούπας!»

Μια ριγέ ουρά κουλουριάστηκε στον δεξιό της ώμο. Ένα χνουδωτό κεφάλι με μουστάκια εμφανίστηκε στα αριστερά της. Ο Τσέσαϊρ γουργούρισε σκεπτόμενος και ο ήχος διαπέρασε την σπονδυλική στήλη της Κάθριν. «Εκπληκτικό», είπε με εκείνον τον τόνο που πάντα έκανε την Καθ να αναρωτιέται αν την ειρωνεύεται. «Αλλά πού είναι το ψάρι;»

Η Κάθ έγλειψε τους κρυστάλλους ζάχαρης από τα δάχτυλά της και κούνησε το κεφάλι της αποδοκιμαστικά. « Δεν έχει ψάρι».

«Δεν έχει ψάρι; Ποιό το νόημα τότε;»

«Το νόημα είναι η τελειότητα». Το στομάχι της την γαργαλούσε κάθε φορά που το σκεφτόταν.

Ο Τσεσαϊρ εξαφανίστηκε από τους ώμους της και επανεμφανίστηκε στον πάγκο, με τα νύχια της πατούσας του να αιωρείται πάνω από τις τάρτες. Η Καθ όρμησε προς τα μπρος για να τον διώξει «Μην τολμήσεις! Είναι για τον Βασιλιά, ανόητε».

Τα μουστάκια του Τσέσαϊρ έπαιζαν. «Για τον Βασιλιά; Πάλι;»

Τα πόδια του σκαμνιού έτριξαν στο πάτωμα, καθώς η Κάθ το τράβηξε πιο κοντά στο τραπέζι για να κάτσει. « Σκέφτηκα να φυλάξω ένα για εκείνον, και τα υπόλοιπα μπορούν να σερβιριστούν στο γιορτινό τραπέζι. Ξέρεις πόσο χαίρεται ο Βασιλιάς όταν του ψήνω λιχουδιές, και ένας χαρούμενος βασιλιάς...»

«Διοικεί ένα χαρούμενο βασίλειο». Ο Τσέσαϊρ χασμουρήθηκε χωρίς να μπει στον κόπο

να καλύψει το στόμα του. Με μια έκφραση αποστροφής στο πρόσωπό της, η Καθ τοποθέτησε τα χέρια της ανάμεσα σε εκείνον και τις τάρτες για να τις προστατέψει από τυχόν δυσάρεστη ανάσα τόνου.

«Ένας ευτυχισμένος βασιλιάς είναι επίσης εξαιρετικός στο να κάνει συστάσεις. Φαντάσου να με ανακηρύξει επίσημη ζαχαροπλάστρια του Βασιλείου. Ο κόσμος θα έκανε ουρά από χιλιόμετρα για να δοκιμάσει τις τάρτες μου».

«Μυρίζει τάρτα εδώ μέσα».

«Επειδή έψησα τάρτες λεμόνι». Η Καθ γύρισε μία από τις φόρμες, ώστε οι φλούδες λεμονιού σε σχήμα τριαντάφυλλου να ευθυγραμμιστούν με τις υπόλοιπες. Πάντα πρόσεχε την εμφάνιση των γλυκών της. Η Μαίρη Αν έλεγε ότι τα γλυκά της ήταν πιο όμορφα ακόμη κι από εκείνα που έφτιαχναν οι ζαχαροπλάστες του Βασιλιά.

Και μετά την αποψινή γιορτή, τα γλυκά της δεν θα ήταν μόνο τα πιο όμορφα, αλλά θα θεωρούνταν και τα καλύτερα από κάθε άλλη άποψη. Έναν έπαινο σαν και αυτόν ήταν ακριβώς αυτό που χρειάζονταν εκείνη και η Μαίρη Αν για να ανοίξουν το ζαχαροπλαστείο τους. Μετά από τόσα χρόνια προετοιμασίας ένιωσε το όνειρο να μετατρέπεται σε πραγματικότητα.

«Υπάρχουν λεμόνια αυτήν την εποχή;» ρώτησε ο Τσέσαϊρ ενώ έβλεπε την Καθ να μαζεύει τα απομεινάρια από τις φλούδες λεμονιού και να τα τυλίγει σε τουλπάνι. Οι κηπουροί θα μπορούσαν να τα χρησιμοποιήσουν για να διώξουν τα παράσιτα.

«Όχι ακριβώς», είπε χαμογελώντας στον εαυτό της. Οι αναμνήσεις εκείνου του πρωινού επέστρεψαν στον μυαλό της. Θυμήθηκε το απαλό φως να διαπερνά τις δαντελένιες της κουρτίνες και να ξυπνάει με την μυρωδιά των εσπεριδοειδών να σκεπάζει τον αέρα.

Ένα κομμάτι της ήθελε να κρατήσει την ανάμνηση καλά κρυμμένη, σαν μυστικό βαθιά μέσα της, αλλά ο Τσέσαϊρ θα το μάθαινε αρκετά σύντομα. Άλλωστε, ήταν δύσκολο να παραμείνει μυστικό ένα δέντρο που ξεφύτρωσε σε μια κρεβατοκάμαρα μέσα σε μια νύχτα. Η καθ είχε ξαφνιαστεί που δεν είχαν διαδοθεί φήμες ακόμα, καθώς ο Τσέσαϊρ ήταν πρώτος στα κουτσομπολιά. Ίσως ήταν απασχολημένος με το να κοιμάται όλο το πρωί ή το πιθανότερο, του έτριβαν την κοιλιά οι υπηρέτριες.

«Βγήκαν από ένα όνειρο» ομολόγησε πηγαίνοντας τις τάρτες στο ψυγείο για να κρυώσουν.

Ο Τσέσαϊρ κάθισε στον πισινό του «από ένα όνειρο;» Το στόμα του σχημάτισε ένα πλατύ χαμόγελο που αποκάλυπτε τα δόντια του. «Για λέγε».

«Και να το μάθει το μισό Βασίλειο μέχρι το σούρουπο; Αποκλείεται. Είδα ένα όνειρο, ξύπνησα και βρήκα μια λεμονιά να φυτρώνει στο δωμάτιό μου. Αυτό είναι το μόνο που πρέπει να ξέρεις».

Έκλεισε το ψυγείο με δύναμη, όχι μόνο για να σωπάσει η ίδια, αλλά και για να αποτρέψει περαιτέρω ερωτήσεις. Η αλήθεια είναι ότι το όνειρο την βασάνιζε από την στιγμή που ξύπνησε. Την στοιχείωνε και την προβλημάτιζε. Ήθελε να μιλήσει για αυτό, σχεδόν όσο ήθελε και να το κρατήσει μόνο για τον εαυτό της.

Κεφάλαιο 27

Το κοινό χειροκρότησε θερμά όταν η Κάθριν έπιασε το χέρι του Βασιλιά και περπάτησαν μαζί στην παραλία. Ο Βασιλιάς ήταν μούσκεμα, και ένα κομμάτι φύκι πιάστηκε στο τακούνι των παπουτσιών του. Δεν θα μπορούσε να φανεί πιο χαρούμενος, ακόμη κι αν όλη η γιορτή ήταν ένα πάρτι έκπληξη που διοργανώθηκε προς τιμήν του για τα α-γενέθλια.

Με τις σκέψεις της να βρίσκονται σε ένα άτακτο χάος, η Κάθριν έκανε ό,τι μπορούσε για να κρατήσει το βλέμμα της προσηλωμένο στις προεξοχές των λευκών βράχων, ώστε να μην μπει στον πειρασμό να αναζητήσει τον Τζέστ μέσα στο πλήθος. Ήταν σίγουρη πως με μια ματιά θα ήξερε τις πιο βαθιές της σκέψεις. Η ορχήστρα συνέχισε με ένα βαλς, και η Κάθριν είχε το προαίσθημα ότι ο Βασιλιάς μάζευε το κουράγιο για να της ζητήσει έναν ακόμα χορό, έτσι τον ευχαρίστησε θερμά για την καντρίλια και ξέφυγε μέσα στο πλήθος πριν προλάβει να της πει κάτι.

Γύρω της, οι καλεσμένοι της γιορτής άρχισαν να χωρίζονται σε ζευγάρια και να ευθυγραμμίζονται για τον επόμενο χορό. Η Καθ απέφυγε να συναντήσει το βλέμμα οποιουδήποτε· ήταν απρόθυμη να παρασυρθεί σε οποιαδήποτε συζήτηση ή σε οποιονδήποτε άλλο χορό, ή να είναι αιχμάλωτη κάνοντας ατελείωτες στροφές, φιγούρες και τετριμμένες κουβέντες μέχρι να διαλυθεί το πλήθος από φόβο να μην τους προλάβει το σκοτάδι τώρα που ένα τέρας караδοκούσε.

Το πλήθος που φώναζε το όνομά της διέκοψε τις σκέψεις της. Όλοι είχαν μαζευτεί στριμωγμένοι προς το μέρος της. Δεκάδες γυναίκες συζητούσαν τις φήμες για την ερωτοτροπία της, και δεκάδες άνδρες της ζητούσαν ένα χορό και στη συνέχεια απομακρύνονταν, αστεειύόμενοι και προσποιούμενοι ότι δεν ήθελαν να προσβληθεί ο Βασιλιάς. Ένιωθε να της τραβάνε τα μανίκια και έβλεπε χαμόγελα σαν του Τσέσαϊρ να αιωρούνται μπροστά στο πρόσωπό της. «Λαίδη Κάθριν, πόσο υπέροχη δείχνατε κατά την διάρκεια της Καντρίλιας».

«Ο Βασιλιάς σας έχει αδυναμία το τελευταίο διάστημα, έτσι δεν είναι Λαίδη Πίνκερτον;»

«Δείχνατε πανέμορφη, πραγματικά μεγαλοπρεπής!»

«Κάθριν...Κάθριν..Κάθριν...»

Χαμήλωσε το κεφάλι της σε μια προσπάθεια να περάσει, ικέτευε να την αφήσουν να περάσει. Το μυαλό της στριφογύριζε και βρίσκονταν σε σύγχυση όσο το πλήθος πύκνωνε, πλημμυρίζοντάς την με συγχαρητήρια, φιλοφρονήσεις και επαίνους. Ήταν περιτριγυρισμένη από τα χαμόγελα ξένων που ήταν πολύ τυφλοί για να δουν την απογοήτευση πίσω από το ωραίο της πρόσωπο, τα ωραία της ρούχα, την ωραία της ζωή...

Ένα σύννεφο λευκού καπνού έσκασε στα πόδια της, και ο αέρας γύρω της γέμισε με ξαφνιασμένες φωνές. Η Κάθριν πάγωσε. Μέσα σε λίγα λεπτά ο καπνός ήταν τόσο πυκνός που δεν μπορούσε να δει ούτε τα ίδια της τα χέρια απλωμένα μπροστά της.

Ξαφνικά ένιωσε ένα γαντοφορεμένο χέρι στο δικό της, τα δάχτυλά τους μπλέχτηκαν μεταξύ τους, και την τραβούσε προς τα εμπρός. Ήταν ο Τζέστ.

Τον ακολούθησε χωρίς ερωτήσεις, νιώθοντας άβολα μέσα στο συγκεχυμένο πλήθος.

Ο καπνός αραίωσε, και ο Τζέστ την τράβηξε πάνω σ'ένα λευκό απότομο βραχώδες ανάχωμα, σ' ένα στενό μονοπάτι κρυμμένο σε μια εσοχή κάτω από τους βράχους. Ο Τζέστ κοίταξε πίσω του, για να βεβαιωθεί ότι η Καθ ήταν καλά προτού τους οδηγήσει πίσω από ένα τείχος από πεσμένους ογκόλιθους, οι επιφάνειες των οποίων έλαμπαν με κομμάτια χαλαζία.

Δεν ήταν τόσο ιδιωτικά όσο μια θαλάσσια σπηλιά, αλλά ήταν γαλήνια και ήταν μόνοι τους. Έστω και για λίγο. Η κάθριν βαριανάσαινε και ζεσταινόταν από την κορυφή ως τα νύχια, όμως η σκιερή γωνία ήταν άνετη και άρχισε να αναπνέει με περισσότερη ευκολία.

«Είσαι καλά;» ρώτησε ο Τζεστ και της έπιασε το χέρι με την χούφτα του, κοιτάζοντάς την με την ίδια ανησυχία που είχε δείξει όταν η Καθ είχε ξυπνήσει στους κήπους.

Εκείνη έγνεψε. «Αισθάνομαι ήδη καλύτερα, ευχαριστώ».

«Νόμιζα ότι θα λιποθυμούσες πάλι. Έφαγες τίποτα σήμερα;»

Εκείνη ξεροκατάπие «Ν-ναι, μια κρεατόπιτα όταν έφτασα το πρωί».

Ο Τζέστ χαμογέλασε στραβά «Εξαιρετική επιλογή».

Τα τελευταία λεπτά έσβησαν, και για άλλη μια φορά, η Καθ στεκόταν στην ακτή, ατενίζοντας την θάλασσα και συνειδητοποιώντας με μια ξαφνική βεβαιότητα ότι αυτός ο γελωτοποιός της έκλεβε την καρδιά της.

Τράβηξε το χέρι της και γύρισε για να κρυφοκοιτάξει μέσα από μια ρωγμή στα βράχια. Ο καπνός καθάριζε γρήγορα στην παραλία, αφήνοντας πίσω μια λεπτή ομίχλη που κάλυπτε τους σαστισμένους παρευρισκόμενους. Η ορχήστρα όμως εξακολουθούσε να παίζει, και η σύγχυση έδινε τη θέση της σε ένα άλλο χορό.

Ο Τζέστ απομάκρυνε μια τούφα μαλλιών από τον ώμο της Κάθ. « Δεν σου αρέσει ο χορός;»

Έκλεισε τα μάτια της. Τα ακροδάχτυλα του Τζεστ έμειναν κολλημένα στο ακάλυπτο δέρμα του λαιμού της, και δεν μπορούσε να αντισταθεί να γείρει προς αυτά.

«Δεν γίνεται να είμαστε όλοι εξαιρετικοί χορευτές».

«Να που εσύ είσαι υπέροχη χορεύτρια». Ήταν τόσο κοντά της που μπορούσε να νιώσει τη ζεστασιά του σώματός του, η οποία διαπερνούσε το κρύο του ανέμου. «Δίπλα σου ακόμη και ο Βασιλιάς έδειχνε λιγότερο αξιοσέβαστος. Μπορεί να δει κανείς γιατί σε θέλει για βασίλισσά του».

Το στομάχι της βούλιαξε. Δεν υπήρχε πικρία στον τόνο του. Αναρωτήθηκε τον λόγο. Αν οι ρόλοι τους αντιστρέφονταν και ο Τζεστ ερωτοτροπούσε με μια άλλη κοπέλα, σίγουρα η Καθ θα είχε γίνει κομμάτια. Θα αισθανόταν σαν μια φλούδα λεμονιού πάνω σε τρίφτη.

Αποτραβήχτηκε και άνοιξε τα μάτια της, τα χέρια της γαντζωμένα στην λευκή, αστραφτερή πέτρα. «Δεν πρέπει να με αγγίζεις». Είπε με σφιγμένη φωνή και τους χτύπους της καρδιάς της να επιταχύνονται.

Ο Τζέστ στηρίχθηκε στην πέτρα. «Έχεις δίκιο, λυπάμαι». Η Κάθ δεν μπορούσε να καταλάβει αν το εννοούσε.

Η Καρδιά της σφίχτηκε στην όψη του. Ευχήθηκε να μην είχε αποτραβηχτεί. Ευχήθηκε να την είχε τραβήξει κοντά του.

«Πες μου Κύριε Πύργε, έτσι συμπεριφέρεσαι και με όλες τις κυρίες στο Βασίλειο του Σκακιού;»

«Σε ποια συμπεριφορά αναφέρεσαι; Στους καλούς μου τρόπους; Στα γοητευτικά μου ευφυολογήματα; Στο σαγηνευτικό μου χάρισμα...»

«Εννοούσα την επιμονή σου να με κάνεις να κοκκινίζω με μοναδικό σκοπό να γελάσεις μαζί μου αργότερα».

Ο Τζέστ χλώμιασε και έκανε ένα βήμα πιο κοντά. Η Κάθ μπορούσε να ακούσει το τρίξιμο από τις δερμάτινες μπότες του. «Σε διαβεβαιώνω πως όταν θα επαναλάβω αυτή τη συζήτηση στο μυαλό μου αργότερα, δε θα γελάω».

Η Κάθ χαμήλωσε τα βλέφαρά της, και η καρδιά της σκίρτησε. «Πρέπει να γυρίσω πίσω, οι γονείς μου θα ανησυχήσουν», είπε και απομακρύνθηκε.

«Περίμενε...»

Ακούστηκε σαν ερώτηση, και όχι απαίτηση. Και έτσι περίμενε, ενώ ταυτόχρονα η καρδιά της έτρεφε μια παράλογη ελπίδα.

Κεφάλαιο 54

Η Κάθ κοιτούσε επίμονα τις πόρτες που ήταν ακόμη ορθάνοιχτες. Το σώμα της ήταν παγωμένο, αλλά ταυτόχρονα φλέγονταν. Το στήθος της ήταν μια κενή τρύπα. Άδειο και χωρίς αισθήματα.

Δεν πονούσε πια. Ο πόνος στην ραγισμένη της καρδιά την είχε σκοτώσει, και τώρα είχε χαθεί.

Η θλίψη της. Η απώλεια της. Ο πόνος της, όλα είχαν χαθεί.

Το μόνο που είχε απομείνει ήταν ο θυμός, η οργή και η απελπισμένη ανάγκη για εκδίκηση που σύντομα, πολύ σύντομα, θα ήταν δική της.

«Τ-τι συνέβη;» ρώτησε ο Βασιλιάς τραυλίζοντας. «Τι έκαναν;»

«Με απελευθέρωσαν», ψιθύρισε η Κάθ. Η ματιά της ταξίδεψε στον κρατούμενο που ήταν γονατισμένος στο πάτωμα, με τα χέρια του αλυσοδομένα, αλλά χωρίς φρουρούς να τον κρατάνε. Ο Πίτερ Πίτερ, μόνος του, δεν φαινόταν συγκλονισμένος από αυτό που είχαν κάνει οι Αδερφές. Έδειχνε δυσαρεστημένος. Δυσανεστημένος που τον πιάσανε, που τον φέρανε εδώ, που γονατίζει μπροστα στην Βασίλισσα της Κούπας. Τα

χείλη της Κάθ, σφιγμένα, σηκώθηκαν προς τα πάνω. «Εκπλήρωσαν την υπόσχεση τους».

«Μα...η καρδιά σου...» άρχισε να λέει ο Βασιλιάς.

«Δεν μου χρησίμευε πλέον, και είμαι πολύ ευχαριστημένη με αυτό που που φέρανε ως αντάλλαγμα». Το βλέμμα της στράβωσε. «Γεια σας, Σερ Πίτερ». Ξεστόμισε το όνομα με θυμό, κι ο θυμός της στροβίλιζε, φούσκωνε και έκαιγε τα σωθικά της, γεμίζοντας όλα τα κενά. Οι αρθρώσεις των δακτύλων της ασπρίσανε πάνω στο κάγκελο, «Αυτός είναι ο δολοφόνος του εκλιπόντος γελωτοποιού της Βασιλικής αυλής της Κούπας. Του έκοψε το κεφάλι και μετά το έσκασε στο δάσος. Είναι δολοφόνος».

Όταν είχε φανταστεί αυτή την σκηνή, ανησυχούσε μήπως κλάψει όταν θα αντιμετώπιζε ξανά τον δολοφόνο του Τζεστ. Όμως τα μάτια της ήταν στεγνά σαν κοσκινισμένο αλεύρι.

Η μελαγχολία μέσα της ήδη υποχωρούσε. Τώρα το σώμα της φλέγονταν. Ο Βασιλιάς σηκώθηκε διστακτικά. «Αυτο είναι...ναι. Ναι, ακριβώς. Τι ευγενικό εκ μέρους σας που ήρθατε, Σερ Πίτερ. Νομίζω αυτό απαιτεί...εμ...», Ο Βασιλιάς έξυσε το κεφάλι του κάτω από την κορώνα. «Και τι γίνεται μετά;»

«Τι λέτε για μια δίκη, Μεγαλειότατε;» πρότεινε το Άσπρο Κουνέλι.

«Ναι! Μια δίκη! Εξαιρετική ψυχαγωγία. Καλή απασχόληση. Ναι, ναι. Ένορκοι, συγκεντρωθείτε. Καταγράψτε το κατηγορητήριο της Βασίλισσας».

Οι ένορκοι ετοιμάστηκαν στα γρήγορα και έβγαλαν πλάκες σχιστολίθου, στις οποίες έγραφαν πρόχειρες σημειώσεις με λευκή κιμωλία. Ο Πίτερ Πίτερ παρέμεινε γονατιστός, αλλά το κεφάλι του ήταν σηκωμένο με την ματιά του να διαπερνά την Κάθριν. Η Κάθριν τον κοίταξε κι εκείνη, χωρίς φόβο, για πρώτη φορά. Την κυρίευε η προσμονή να δει το αίμα του να χύνεται στο πάτωμα της αίθουσας του δικαστηρίου.

«Το σώμα ενόρκων θα ήθελε να καλέσει έναν μάρτυρα, Μεγαλειότατε».

Ο Βασιλιάς χτύπησε παλαμάκια. «Ω ναι, φανταστικά. Ποιον να καλέσουμε;»

«Θα θέλαμε να καλέσουμε τον γελωτοποιό του παλατιού στο εδώλιο».

Η Κάθ αγριοκοίταξε. Ανάμεσα στο πλήθος υπήρχαν ψίθυροι και ματιές. Όλοι έμοιαζαν να περιμένουν να εμφανιστεί ο Τζεστ πάνω σε ένα ασημένιο στεφάνι που να κρέμεται από το ταβάνι.

«Είναι νεκρός». Είπε σφίγγοντας τα δόντια. Προσπάθησε να αποβάλλει την φαντασίωσή της να αποκεφαλίζει όλους τους ηλίθιους που βρίσκονταν στην αίθουσα.

«Ω ναι, έτσι είναι, σωστά;» μουρμούρισε ο Ασβός, τονίζοντας την διαπίστωση με ένα νευρικό γέλιο.

«Εγώ είμαι ο μάρτυρας σας». Είπε η Κάθ, «Ήμουν εκεί και σας έχω πει ήδη τι συνέβη. Είναι δολοφόνος και του αξίζει να τιμωρηθεί».

Όλοι γέλασαν νευρικά, νιώθοντας άβολα που η νέα τους βασίλισσα παρενέβαινε στις βασιλικές παραδόσεις.

«Ίσως...» είπε ο Λαγός. «Αν δεν υπάρχουν άλλοι μάρτυρες παρόντες, ίσως το σώμα των ενόρκων θα μπορούσε να λάβει υπόψιν του μια ετυμηγορία;»

Ένα κύμα ζωντάνιας ξέσπασε στα έδρανα των ενόρκων και η Κάθριν άκουσε να μουρμουρίζουν «ένοχος», «αθώος» και «θέλει μπάνιο», ενώ ο Πίτερ Πίτερ ξερόβηξε

πριν μιλήσει.

«Έχω κάτι να πω».

Αν και η φωνή του ήταν βραχνύ, διαπέρασε την Κάθριν σαν παλιρροϊκό κύμα. Λευκές κηλίδες θάμπωσαν τα μάτια της. Ήθελε να τον κάνει να σωπάσει για πάντα.

Ο Βασιλιάς, ανύποπτος για το ότι το αίμα της Κάθριν έβραζε, χτύπησε το σφυρί. «Ο δολοφό...νος... εε.. ο κατηγορούμενος επιθυμεί να μιλήσει!»

Δύο φρουροί βγήκαν μπροστά και άρπαξαν τον Πίτερ Πίτερ από τους αγκώνες, σηκώνοντας τον όρθιο. Οι αλυσίδες που είχαν παρατήσει οι Αδελφές έπεσαν στο πάτωμα.

Ο Κόρακας αναπήδησε πάνω στο κάγκελο και βρέθηκε στο οπτικό πεδίο της Κάθριν. Ήταν σαν να είχε έναν έμπιστο στο πλευρό της· κάποιον που ήταν παρών εκείνη την νύχτα και ήξερε. Μόνο αυτός δεν είχε ταραχθεί από φόβο όταν οι Αδελφές πήραν την καρδιά της Κάθριν. Κάποτε είχε σχεδιάσει να της κάνει το ίδιο. Όταν ο Τζεστ είχε σχεδιάσει να της κάνει το ίδιο.

Αλλά αυτό δεν είχε πια σημασία σε εκείνη. Μια καρδιά σαν αυτή ήταν άχρηστη, ανεξάρτητα από τα όσα έλεγε ο καθένας. Δεν είχε καμία απολύτως αξία.

Ο Σερ Πίτερ πάτησε στα πόδια του ώστε να μπορέσει να σταθεί χωρίς την βοήθεια των φρουρών. Αν και ατημέλητος, ήταν τρομακτικός όπως πάντα. Κοίταξε βιαστικά γύρω του, κοίταξε τον Βασιλιά, τους ενόρκους, τους αυλικούς του παλατιού, τους φρουρούς και τελικά το βλέμμα του κατέληξε στην Κάθριν. «Πράγματι εγώ τον σκότωσα». Δήλωσε με θυμό. «Αλλά υπερασπιζόμουν την σύζυγο μου».

Οι ένορκοι σημείωσαν πρόχειρα και με βιασύνη στις πλάκες τους.

Ο Πίτερ έκανε ένα βήμα μπροστά. «Αυτοί οι άνθρωποι· η υπηρέτρια, ο γελωτοποιός και εσύ...» είπε θυμωμένα στην Κάθριν. «... Καταπάτησαν την ιδιοκτησία μου. Δεν ζήτησα από κανέναν τους να πάει εκεί. Ήταν περίεργοι αχρείοι που ήρθαν να δουν το 'τέρα', το 'θηρίο'». Είπε με πικρία, «Αλλά ήταν η σύζυγος μου! Και την σκότωσες. Ακριβώς μπροστά στα μάτια μου, την σκότωσες! Εσείς είστε τα τέρατα, όχι εγώ. Όχι εκείνη!».

«Ήταν το Φλυαρούδι!» φώναξε η Κάθ.

Το πλήθος ξεφώνησε έκπληκτο.

«Παρέλειψε να σας πει κάτι. Η σύζυγός του, που την προστάτευε, ήταν το φλυαρούδι. Η Μαίρη Αν θα γινόταν το επόμενο γεύμα του πλάσματος».

«Δεν έπρεπε να έρθει στον λαχανόκηπό μου. Καταπατητές! Δολοφόνοι!»

«Εσύ είσαι ο δολοφόνος!»

«Όπως είσαι και εσύ, και είσαι και κλέφτα από πάνω! Μου έκλεψες την κολοκύθα. Ξέρω ότι εσύ το έκανες. Γινόταν καλύτερα. Η κατάρα υποχωρούσε, αλλά τότε είδε εκείνο το κέικ. Δεν μπόρεσε να αντισταθεί και το έφαγε. Τότε μεταμορφώθηκε πάλι... Δεν θα... Δεν μπορούσε να επανέλθει και φταις εσύ!»

Ο Βασιλιάς χτύπησε το σφυρί του ·ο θόρυβος από κάθε χτύπημα πίεζε τον κρόταφο της Κάθ.

«Λοιπόν...» Είπε ο Βασιλιάς, ο οποίος ίδρωνε έντονα. «Πιστεύω ότι οι ένορκοι θα εκτιμούσαν μια μικρή διευκρίνιση...» Ξεροβήξε για να καθαρίσει τον λαιμό του και

έφτιαξε την πουδραρισμένη περούκα. «Σερ Πίτερ, δέχεστε τον ισχυρισμό ότι το φλυαρούδι ήταν η σύζυγός σας;»

Το ακροατήριο αναστατώθηκε, και η Κάθ άκουσε περισσότερα από ένα μέλη στο σώμα των ενόρκων να αναφέρουν ότι η σύζυγος του Πίτερ Πίτερ ήταν παρούσα στον ασπρόμαυρο χορό. Έμοιαζε με ένα άρρωστο πλάσμα. Καθόλου τερατώδες.

4.Σχολιασμός

4.1.Μεταφραστική Εντολή:Θεωρία του Σκοπού Και Κειμενική Ανάλυση

Στο δύσκολο έργο της μετάφρασης ο μεταφραστής για να θεμελιώσει την παραγωγή ενός κειμένου-στόχου και να ολοκληρώσει με αποτελεσματικότητα την επιθυμητή λειτουργία του, πρέπει να κατανοήσει τον επιδιωκόμενο «σκοπό» της μετάφρασης. Η θεωρία του σκοπού είναι χωρίς αμφιβολία εφόδιο καθοριστικής σημασίας κάθε μεταφραστή που θα τον βοηθήσει στην πορεία του ως προς την διαμόρφωση του μεταφράσματος. Με τον τεχνικό όρο «σκοπός», ο Vermeer εννοεί την ακριβή γνώση του λόγου της μετάφρασης ενός κειμένου-πηγής και της λειτουργίας του. «Σύμφωνα με την *θεωρία του Σκοπού* (γερμ. *Skopostheorie*), η οποία εφαρμόζει την έννοια του *Σκοπού* στη μεταφραστική πράξη, η βασική αρχή που καθορίζει κάθε μεταφραστική διαδικασία είναι ο στόχος (*Σκοπός*) της συνολικής μεταφραστικής δράσης». (Vermeer 1989α:100, όπως αναφέρεται στο Nord, 2014, σ.70).

«Αυτό που υποστηρίζει η θεωρία του Σκοπού είναι ότι οφείλουμε να μεταφράζουμε συνειδητά και με συνέπεια, σύμφωνα με κάποια αρχή που σέβεται το κείμενο στόχο. Η θεωρία δεν καθορίζει ποια θα είναι αυτή η αρχή: αυτό θα πρέπει να αποφασίζεται ξεχωριστά για κάθε μεταφραστική περίπτωση». (Vermeer 1989β:182, όπως αναφέρεται στο Nord, 2014, σ.75).

Στην περίπτωση της λογοτεχνίας σημείο εκκίνησης της μεταφραστικής διαδικασίας αποτελεί η προσωπική αντίληψη του κειμένου-πηγή από τον μεταφραστή (Nord,2014). Στην λογοτεχνία πομπός είναι ο συγγραφέας του κειμένου. «Πρόθεση του δημιουργού των λογοτεχνικών κειμένων είναι συνήθως όχι να περιγράψει τον «πραγματικό κόσμο» (όπως προσλαμβάνεται και αναγνωρίζεται από την πολιτισμική κοινότητα), αλλά, περιγράφοντας έναν εναλλακτικό ή φανταστικό κόσμο, να εκθέσει την προσωπική του άποψη για την πραγματικότητα» (de Beaugrande και Dressler 1981:192 όπως αναφέρεται στο Nord, 2014, σ.178). Οι σκέψεις και οι απόψεις αυτές ενισχύονται μέσω της εκφραστικής λειτουργίας η οποία καταλήγει να έχει προτεραιότητα σε σύγκριση με την πληροφοριακή λειτουργία. Παρά το γεγονός ότι διακριτικό χαρακτηριστικό των λογοτεχνικών κειμένων είναι η έλλειψη επικοινωνιακού στόχου, τα λογοτεχνικά

κείμενα απευθύνονται πρωτίστως σε δέκτες που έχουν συγκεκριμένες προσδοκίες οι οποίες σχετίζονται με την λογοτεχνική τους εμπειρία και η μετάφραση αυτών των κειμένων αποσκοπούν στην επιτέλεση μιας λειτουργίας για το κοινό-στόχο. Ο παραλήπτης αντιλαμβάνεται το περιεχόμενο με βάση τις δομικές και τις υφολογικές ιδιότητες του κειμένου. Η αντίληψη του παραλήπτη μπορεί να διαφέρει από τον στόχο του δημιουργού, καθώς επηρεάζεται από την εξοικειώσή του με τη λογοτεχνία, το γνωστικό του υπόβαθρο και τον πολιτισμό του (Nord, 2014).

Σύμφωνα με το μοντέλο της Nord, προκειμένου να επιτευχθεί η κειμενική ανάλυση είναι απαραίτητο να εξεταστούν και να απαντηθούν ορισμένα ερωτήματα που αφορούν τις πτυχές της λογοτεχνικής επικοινωνίας. Καταρχάς, το επιλεγθέν κείμενο προς μετάφραση ανήκει στο εκφραστικό είδος και εστιάζει στη μορφή, ενώ κύρια διάσταση της γλώσσας είναι η αισθητική. ο αισθητικός αυτός παράγοντας συμβάλλει στην επίδραση υπό την οποία υποβάλλεται ο αναγνώστης, για αυτό ο μεταφραστής πρέπει να επιχειρήσει την αναπαραγωγή των υφολογικών επιλογών του συγγραφέα (Nord, 2014).

Πομπός ενός λογοτεχνικού κειμένου είναι συνήθως ο δημιουργός, όπως προαναφέρθηκε, και στη εν προκειμένω περίπτωση, τον ρόλο του πομπού έχει αναλάβει η Marissa Meyer, η οποία είναι και η συγγραφέας του βιβλίου. Κινητήρια δύναμη της δημιουργίας του βιβλίου *Heartless* φαίνεται να είναι η αγάπη της Marissa για την παιδική λογοτεχνία σε συνδυασμό με την έντονη επιθυμία της να εξερευνήσει περαιτέρω τον φανταστικό κόσμο και τους χαρακτήρες που επινόησε ο Lewis Carroll. Μέσα από αυτήν την αναπαραγωγή του φανταστικού κόσμου του Carroll, η Marissa φαίνεται να θέλει, όχι μόνο να ανακαλύψει τις ρίζες μία από τις πιο αναγνωρίσιμες φιγούρες της λογοτεχνίας για παιδιά και να αναλύσει άγνωστες πτυχές της, αλλά και να προκαλέσει έντονα συναισθήματα και σκέψεις στους αναγνώστες της, στόχος που είναι εμφανής από τον γλαφυρό και παραστατικό τρόπο γραφής.

Είναι σύνηθες τα παραμύθια να μεταδίδονται προφορικά, όμως στους σύγχρονους πολιτισμούς μεταδίδονται κυρίως σε γραπτή μορφή. Αν και η συγκεκριμένη ιστορία είναι εμπνευσμένη από παραμύθι, αυτό δεν συνεπάγεται πως η ίδια κατατάσσεται σε αυτήν την κατηγορία. Η ιστορία απευθύνεται στο μέσο αναγνωστικό κοινό ηλικίας δώδεκα ετών και άνω, αλλά συμπεριλαμβάνει αναφορές και σε άλλα λογοτεχνικά έργα που προσδίδει μια ευχάριστη χροιά στους αναγνώστες που είναι πιο εξοικειωμένοι με την λογοτεχνία, και διαδίδεται μέσω έντυπης μορφής βιβλίου που πρωτοκυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 2016.

Ο μεταφραστής είναι επίσης ένας από τους πολλούς αποδέκτες του κειμένου-πηγής, και για αυτό στη μεταφρασμένη λογοτεχνία τα καθήκοντα κατανέμονται. Ο συγγραφέας παρέχει την πρόθεση, ενώ ο μεταφραστής προσπαθεί να την εκφράσει (Nord, 2014).

Αυτό που διακρίνει ένα λογοτεχνικό κείμενο είναι η γλώσσα, η οποία μπορεί να προκαλέσει ένα ποιητικό αποτέλεσμα στους αναγνώστες και συνδέεται στενά με τους στόχους του συγγραφέα. «Η λογοτεχνική γλώσσα έχει μια ιδιαίτερη συνδηλωτική,

εκφραστική ή αισθητική σημασία, η οποία μπορεί να ρίξει φως στην πρόθεση ή τις προθέσεις του πομπού» (Schmidt 1970α: 50 όπως αναφέρεται στο Nord, 2014, σ. 181).

«Στη λογοτεχνική μετάφραση, ο μεταφραστής καλείται να μεταφέρει όχι μόνο το μήνυμα του κειμένου-πηγής αλλά και τον ιδιαίτερο τρόπο εκφοράς αυτού στη γλώσσα-πηγή». (Reiss 1971: 42, όπως αναφέρεται στο Nord, 2014). Συνεπώς, ο μεταφραστής θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε ορισμένες απαιτήσεις, ώστε να επιτύχει μια σχέση ισοδυναμίας ανάμεσα στο κείμενο- πηγή και κείμενο- στόχο (Nord, 2014).

4.2.Ισοδυναμία Σε Λεξικό Επίπεδο

Σύμφωνα με την Baker στο βιβλίο της *In other words*, τα μεταφραστικά προβλήματα σε λεξικό επίπεδο χωρίζονται σε έντεκα κατηγορίες (Baker, 2001). Αυτές οι κατηγορίες περιλαμβάνουν:

1. Λέξεις της γλώσσας-πηγής που αποτελούν άγνωστη έννοια για στον πολιτισμό-στόχο.
2. Λέξεις της γλώσσας-πηγής που εκφράζουν έννοιες οι οποίες δεν εκφράζονται μονολεκτικά στη γλώσσα-στόχο.
3. Πολυπλοκότητα ως προς την σημασία.
4. Σημασιακές διαφορές των λέξεων.
5. Περιπτώσεις που η γλώσσα-πηγή δεν διαθέτει γενικές έννοιες (υπερώνυμο).
6. Περιπτώσεις που η γλώσσα-πηγή δεν διαθέτει συγκεκριμένους όρους (υπώνυμο).
7. Διαφορές στις σχέσεις πραγμάτων και προσώπων όπως αυτές υφίστανται σε κάθε γλώσσα.
8. Διαφορές στην εκφραστική σημασία των λέξεων.
9. Διαφορές στην μορφή και δυσκολίες μεταφοράς συγκεκριμένων τύπων.
10. Διαφορές ως προς την συχνότητα και τον σκοπό της χρήσης συγκεκριμένων τύπων.μορφών ανάμεσα στη γλώσσα-πηγή και γλώσσα-στόχο.
11. Χρήση δανείων και ψευδόφιλων λέξεων που μπορούν να οδηγήσουν σε διαφορετικό αντίκτυπο και παρανόηση.

Αρχικά, όσον αφορά το λεξικό επίπεδο στα αποσπάσματα εντοπίζονται ορισμένα προβλήματα που κατατάσσονται στις προαναφερθείσες κατηγορίες. Πιο συγκεκριμένα, στο κείμενο υπάρχει η λέξη «miles» που είναι μονάδα μέτρησης μεγάλων αποστάσεων. Αυτή η μονάδα μέτρησης χρησιμοποιείται στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, από όπου είναι η Marissa Meyer, και στην Αγγλία, από όπου καταγόταν ο Lewis Carroll, το έργο του οποίου ενέπνευσε την Marissa να γράψει μια ιστορία που να επικεντρώνεται

στην Ντάμα Κούπα. Στην Ελλάδα, αν και μπορεί να ξέρουμε τον όρο λόγω της στενής επαφής που υπάρχει με τον πολιτισμό της Αγγλίας και της Αμερικής μέσω των ταινιών, του διαδικτύου και της εκμάθησης της γλώσσας, η μονάδα μέτρησης που ανταποκρίνεται στην ελληνική πραγματικότητα είναι το «χιλιόμετρο» και για αυτό αποδόθηκε με αυτήν την λέξη. Αυτή η περίπτωση συγκαταλέγεται στην κατηγορία με τις έννοιες που υπάρχουν μόνο στον πολιτισμό-πηγή (Culture-specific concepts, σύμφωνα με τον όρο που χρησιμοποιεί η Baker) καθώς, ακόμα και αν υπάρχει μετάφραση για την λέξη «miles» στα ελληνικά (μίλια), η χρήση της λέξη «χιλιόμετρο» είναι πιο ορθή λόγω του κοινού στο οποίο απευθύνεται το μετάφρασμα.

Συνεχίζοντας με το λεξικό επίπεδο μιας άλλης κατηγορίας προβλημάτων, στο κείμενο υπάρχει η λέξη «shoo» της οποίας αντίστοιχη απόδοση στα ελληνικά θα ήταν το επιφώνημα «ξουτ», όμως η λέξη στο αρχικό κείμενο δεν λειτουργεί ως επιφώνημα, αλλά ως ρήμα (to shoo him back, σ. 8) που έχει τη σημασία του «απομακρύνω» και «διώχνω» και χρησιμοποιείται κυρίως σε πλαίσια που αφορούν ζώα ή έντομα. Παρόλο που η έννοια της απομάκρυνσης ενός ζώου από ένα μέρος δεν είναι ακατανόητη στον πολιτισμό-στόχο, δεν υπάρχει συγκεκριμένο ρήμα που να λειτουργεί αποκλειστικά μέσα σε αυτά τα όρια. Επομένως το ρήμα αποδόθηκε με πιο γενικό τρόπο ως «διώχνω».

Επιπλέον η λέξη «joker» παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Συχνά χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει ένα άτομο που επιδεικνύει παιχιδιάρικη συμπεριφορά και κάνει αστεία για να διασκεδάσει τους άλλους. Πρόκειται για έναν ανεπίσημο όρο και μερικές πιθανές αποδόσεις του στα ελληνικά είναι «πλακατζής», «φαρσέρ» και «χωρατατζής». Ωστόσο, η λέξη με την οποία επιλέχθηκε να αποδοθεί είναι «γελωτοποιός» και παρακάτω θα αναλυθεί ο λόγος.

Είναι άξιο αναφοράς ότι η λέξη «joker» μπορεί επίσης να αναφέρεται και στο τραπουλόχαρτο joker. Ο λόγος που έχει σημασία να αναφερθεί και αυτός ο ορισμός της λέξης είναι επειδή στην ιστορία εμφανίζονται χαρακτήρες που είναι τραπουλόχαρτα ή υπάρχουν χαρακτήρες που μπορεί να μην είναι οι ίδιοι τραπουλόχαρτα αλλά είναι σαφές ότι τα ονόματά τους αναφέρονται στα φύλλα της τράπουλας.

Ο Jest, ένας από τους χαρακτήρες του βιβλίου, επαγγέλλεται ως joker της βασιλικής αυλής και δουλειά του είναι να διασκεδάξει τον Βασιλιά, τους επισκέπτες του και τους παρευρισκόμενους στους χορούς και στις γιορτές που διοργανώνονται. Εφόσον η ιστορία εκτυλίσσεται στο Βασίλειο της Κούπας φυσικό είναι η ιδιότητα του joker να τον συνδέσει με το αντίστοιχο τραπουλόχαρτο, αλλά στη συνέχεια αποκαλύπτεται ότι ο Jest κατάγεται από το Βασίλειο του Σκακιού και είναι στην πραγματικότητα πύργος και όχι τζόκερ.

Από την άλλη μεριά, η λέξη «γελωτοποιός», της οποίας έγινε χρήση στο μετάφρασμα, είναι ισοδύναμη της αγγλικής λέξης «jester», η σημασία της οποίας περιγράφει όλα όσα κάνει ο Jest στην ιστορία δηλαδή, να είναι επαγγελματίας διασκεδαστής της βασιλικής αυλής, να φοράει χαρακτηριστικά ρούχα παρόμοια με ενός γελωτοποιού (ακόμα και η συγγραφέας στο βιβλίο περιγράφει τα ρούχα του χρησιμοποιώντας λέξεις όπως «a three-pointed jester's hat», κάνοντας χρήση της λέξης «jest» και όχι «joker»), μερικές φορές να ασκεί κριτική με χιουμοριστικό τρόπο και να αναδεικνύει την ευφυΐα

του. Όλα αυτά είναι στοιχεία και χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν έναν γελωτοποιό. Κατά συνέπεια, η απόδοση που επιλέχθηκε ήταν «γελωτοποιός» και όχι «τζόκερ» ή «πλακατζής» γιατί όχι μόνο συνάδει με τον τρόπο που παρουσιάζεται η έννοια «joker» στο βιβλίο, αλλά ταιριάζει και με την εικόνα που δημιουργεί η συγγραφέας στο μυαλό του αναγνώστη.

Στο λεξικό επίπεδο ισοδυναμίας περιλαμβάνονται επίσης και μεταφραστικά προβλήματα που αφορούν λέξεις οι οποίες εκφράζουν πιο σύνθετα νοήματα που δεν αποτυπώνονται με άλλο μονολεκτικό ισοδύναμο. Για παράδειγμα, η λέξη ‘grimacing’ δηλώνει την ενέργεια του να παραμορφώνει κανείς το πρόσωπό του με μια έκφραση που συνήθως δηλώνει αποστροφή. Ενώ στα αγγλικά ο ορισμός αυτός μπορεί να εκφραστεί μονολεκτικά με το ρήμα «grimace», στα ελληνικά αναγκαστικά η ουσία του ορισμού μεταφέρεται περιφραστικά ως «Με μια έκφραση αποστροφής στο πρόσωπό της», όπως και μεταφράστηκε στην παρούσα εργασία. Παρακάτω παρατίθεται ένας πίνακας με τις λέξεις των αποσπασμάτων που δεν είχαν μονολεκτικό ισοδύναμο στα ελληνικά και μεταφράστηκαν περιφραστικά.

Sunshine filling (σ. 7) -> **χρυσή σαν ηλιαχτίδα** γέμιση (σ. 14)

Grimacing (σ. 8) -> **Με μια έκφραση αποστροφής** (σ. 16)

Cheshire-like (σ. 10) -> **χαμόγελα σαν του Τσέσαϊρ** (σ. 17)

Cupping her hand (σ. 10) -> **της έπιασε το χέρι με την χούφτα του** (σ. 18)

His mouth **quirked** (σ. 10) -> **χαμογέλασε στραβά** (σ. 18)

His fingertips **lingered** (σ. 10). -> **Τα ακροδάχτυλά του έμειναν κολλημένα** (σ. 18)

Stuttered the King (σ. 12) -> **ρώτησε ο Βασιλιάς τραυλίζοντας** (σ. 19)

Started the King (σ. 12) -> **άρχισε να λέει ο Βασιλιάς** (σ. 20)

She **spat** the name (σ. 12) -> **Ξεστόμισε το όνομά του με θυμό** (σ. 20)

Everyone **tittered** (σ. 13) -> **όλοι γέλασαν νευρικά** (σ. 20)

He **sarled** (σ. 13) -> **δήλωσε με θυμό** (σ. 21)

The jury scribbled (σ. 13) -> **Οι ένορκοι σημείωσαν πρόχειρα και με βιασύνη** (σ. 21)

Άλλα μεταφραστικά προβλήματα που ανήκουν στο επίπεδο της λέξης αφορούν την διάκριση στο νόημα. Στο κείμενο-πηγή υπήρχαν ορισμένες λέξεις που εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία, όπως είναι οι λέξεις «testimonial» και «accusation». Η λέξη «testimonial» συνήθως αναφέρεται σε μια επίσημη σύσταση και την διάδοση θετικών

σχολίων ως προς τις ικανότητες ενός ατόμου ή την υψηλή ποιότητα ενός προϊόντος. Στα ηλεκτρονικά λεξικά η λέξη αποδίδεται κυρίως ως «μαρτυρία» που αναφέρεται συνήθως στη διάδοση πληροφοριών, στα τεκμήρια ενός γεγονότος και στην κατάθεση ενός προσώπου στο δικαστήριο. Η χρήση της συγκεκριμένης λέξης μπορεί να παραπέμψει τον αναγνώστη να σκεφτεί την «μαρτυρία» που συνδέεται με το δικαστήριο. Επομένως, η λέξη μεταφράστηκε ως «σύσταση» και όχι «μαρτυρία» εφόσον μεταφέρει με ακρίβεια το νόημα στο συγκεκριμένο πλαίσιο και συμβάλλει στην αποφυγή οποιασδήποτε πιθανής σύγχυσης.

Όσον αφορά την λέξη «accusation», η οποία στα αγγλικά αναφέρεται σε μια δήλωση ότι κάποιος διέπραξε κάτι ηθικά λάθος, επιβλαβές σε βάρος άλλου ή και παράνομο, το πρόβλημα που προκύπτει είναι ότι η κύρια απόδοση που προτείνεται στα λεξικά (κατηγορία) δεν ταιριάζει με τον χαρακτήρα του κειμένου. Στο απόσπασμα συναντάται το τυπικός ύφος που χρησιμοποιείται στο δικαστήριο και για αυτόν τον λόγο η απόδοση «κατηγορητήριο» είναι ορθότερη στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Επίσης, αξίζουν να σημειωθούν τα προβλήματα όπου στη γλώσσα-στόχο υπάρχουν λέξεις των οποίων οι σημασίες εντάσσονται στην ευρύτερη έννοια μιας άλλης λέξης (υπώνυμο). Αναλυτικότερα, στο κείμενο υπάρχουν οι λέξεις «baker's table» και «pie safe» που στα αγγλικά αποτελούν υπώνυμα της λέξης «furniture». Παρόλο και που στα ελληνικά δόθηκαν αποδόσεις που αποτελούν υπώνυμα της λέξης «έπιπλο», η δυσκολία που προκύπτει είναι ότι στο πρωτότυπο είναι εμφανές πως πρόκειται για ειδικούς τύπους επίπλων που έχουν σχεδιαστεί για συγκεκριμένο σκοπό τον οποίο οι γενικές αποδόσεις «πάγκος» και «ψυγείο» δεν μπορούν να μεταφέρουν στο ελληνικό κείμενο. Αντιθέτως, η λέξη «things» στο συγκεκριμένο αναφέρεται σε διάφορα γλυκίσματα και λειτουργεί ως ένας αρκετά γενικός όρος που μπορεί να συμπεριλαμβάνει συγκεκριμένα αρτοσκευάσματα και γλυκά (υπερώνυμο), για αυτό και αποδόθηκε με ένα άλλο υπερώνυμο (λιχουδιές) που αναφέρεται σε μια γενική κατηγορία γλυκισμάτων και εκλεκτών φαγητών.

Τέλος, οι λέξεις «took» και «jabberwock» αποδείχθηκαν κρίσιμης δυσκολίας. Η λέξη «took» στα αγγλικά έχει διπλή σημασία και σημαίνει «πύργος» και «κοράκι». Ο χαρακτήρας στον οποίο αναφέρεται η λέξη προέρχεται από την χώρα του σκακιού, επομένως η απόδοση ως πύργος θα ήταν εύλογη, αλλά από την άλλη ο Jest έχει την δυνατότητα να μεταμορφώνεται και σε κοράκι. Έτσι η συγγραφέας παίζει με την διπλή αυτή σημασία της λέξης και δυστυχώς αυτό το παιχνίδι λέξεων χάνεται στην μετάφραση. Η πρώτη λύση ήταν η μεταγραφή της λέξης «took» με ελληνικούς χαρακτήρες ακολουθούμενη από μία επεξήγηση. Όμως, μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης όλου του βιβλίου, έγινε αντιληπτό πως η απλή μεταγραφή δεν θα συνέβαλε στην διαχείριση του προβλήματος, αντιθέτως μάλιστα, θα το δυσχέρανε επειδή η παράλειψη της απόδοσης όχι μόνο δημιουργεί νέα μεταφραστικά προβλήματα, αλλά είναι επίσης σημαντικό να γίνουν αντιληπτές οι αναφορές στα πιόνια του σκακιού από τους αναγνώστες, καθώς ολοκληρώνουν την ατμόσφαιρα του έργου. Πέρα από αυτά, οι επεξηγήσεις καλό είναι να αποφεύγονται όσο είναι δυνατόν για να μην διακόπτεται η ροή του λόγου, άρα αυτή ήταν ακόμα μια αιτία για να απορριφθεί η επιλογή της μεταγραφής και συνεπώς να δοθεί προτεραιότητα στην μετάφραση της λέξης έναντι της διατήρησης του λογοπαίγνιου. Ως αποτέλεσμα, η τελική μεταφραστική επιλογή για την λέξη «took» ήταν η λέξη «πύργος».

Όσο για το «jabberwock», η προσφυγή σε διάφορες πηγές και λεξικά στο διαδίκτυο οδήγησαν στο αποτέλεσμα ότι μία από τις σημασίες της λέξης αναφέρεται σε μια γλώσσα που αποτελείται από επινοημένες λέξεις χωρίς νόημα, αλλά κυρίως αναφέρεται σε ένα ποίημα του Lewis Carroll που συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο του *Through the Looking-Glass, and What Alice Found There*. Πιο συγκεκριμένα, το

ποίημα κάνει λόγο για την δολοφονία ενός πλάσματος, του «jabberwock». Απόρροια αυτής της εύρεσης ήταν να αναζητηθεί ο τρόπος με τον οποίο μεταφράστηκε η λέξη αυτή σε μία από τις επίσημες ελληνικές μετάφρασης του βιβλίου. Μέσα λοιπόν από αυτήν την διαδικασία ακολούθησε η υιοθέτηση της απόδοσης «φλυαρούδι» από το βιβλίο *Μες στον καθρέφτη και τι βρήκε η Αλίκη εκεί* σε μετάφραση του Σωτήρη Κακίση από τις εκδόσεις Ερατώ.

4.3.Ισοδυναμία Σε Υπερλεξικό Επίπεδο

Στο υπερλεξικό επίπεδο η Baker εστιάζει σε προβλήματα που σχετίζονται με τις συμφράσεις, τους ιδιωτισμούς και τις παγιωμένες φράσεις. Οι στρατηγικές που προτείνει στο βιβλίο της για τα ενδεχόμενα προβλήματα είναι η απόδοση με αντίστοιχο ιδιωτισμό της γλώσσας-πηγής, η παράφραση και η παράλειψη (Baker, 2001). Στα παρόντα αποσπάσματα εντοπίστηκε ένας μεγάλος αριθμός προβλημάτων υπερλεξικού επιπέδου, και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα λογοτεχνικά κείμενα περιέχουν πολλά εκφραστικά μέσα και σχήματα λόγου.

Παρά την πληθώρα συμφράσεων και ιδιωτισμών που βρίσκονται στα αποσπάσματα, θα αναλυθούν μόνο ορισμένα λόγω της περιορισμένης έκτασης της εργασίας.

Καταρχάς, μια έκφραση που απαίτησε λίγη σκέψη ως προς την απόδοσή της ήταν η έκφραση «her fingers itched» (σ. 7) η οποία χρησιμοποιείται συχνά μεταφορικά για να υποδηλώσει μια έντονη επιθυμία να κάνει κάποιος κάτι. Η μέθοδος που εφαρμόστηκε ήταν αυτή της παράφρασης και ως εκ τούτου, μεταφράστηκε ως «ένιωσε μια σφοδρή επιθυμία που έκανε τα δάχτυλά της...» (σ. 14). Μια άλλη πρόκληση που προέκυψε ήταν η φράση «she had baked her very heart into them» (σ. 7). Όπως προαναφέρθηκε, η συγγραφέας αρέσκεται στο να παίζει με τις λέξεις και η συγκεκριμένη έκφραση δεν είναι παρά μια δημιουργική τροποποίηση της καθιερωμένης αγγλικής έκφρασης «I put my heart into something» που δηλώνει ότι κάποιος καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια, ενέργεια σε κάτι και το κάνει με ιδιαίτερη φροντίδα. Στα ελληνικά μια αντίστοιχη φράση που χρησιμοποιείται για να δηλώσει αυτή την σημασία είναι η φράση «κάνω κάτι με την καρδιά μου». Άρα, η τελική απόδοση κατέληξε να είναι «τις είχε ψήσει με την καρδιά της» (σ. 15).

Η πολυπλοκότητα της σύμφρασης «The dream had been clinging to her skin» (σ. 9) την κατέστησε δύσκολη ως προς την μετάφραση. Η συγγραφέας χρησιμοποιεί αυτή την φράση για να τονίσει στο αναγνώστη τον βαθμό στον οποίο επηρέασε την πρωταγωνίστρια το όνειρο που είδε. Πρόκειται για ένα ποιητικό λόγο που κάνει το κοινό της γλώσσας-πηγής να σκεφτεί ότι η επίδραση του ονείρου πάνω στην πρωταγωνίστρια ήταν τόσο μεγάλη και επίμονη που ένιωθε το όνειρο σαν να ήταν προσκολλημένο πάνω της. Σε αυτήν την περίπτωση υλοποιήθηκε η μέθοδος της παράλειψης, διότι δεν βρέθηκε αντίστοιχη φράση στα ελληνικά που να ικανοποιεί την ανάγκη για ποιητικό ύφος. Η επίπτωση αυτής της μεθόδου ήταν να χαθεί ως ένα βαθμό η εικόνα που προβάλλεται στο κείμενο-πηγή εφόσον η φράση αποδόθηκε ως «το όνειρο την βασάνιζε» (σ. 16).

Συνοψίζοντας, με παρόμοιο τρόπο αντιμετωπίστηκαν οι υπόλοιπες προκλήσεις του υπερλεξικού επιπέδου. Ακολουθεί ένας ενδεικτικός πίνακας που περιέχει περισσότερα μεταφραστικά προβλήματα που συναντήθηκαν σε αυτό το επίπεδο, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αποδόθηκαν:

You are my crowning joy (σ.7) -> Είστε το λαμπρό μου καμάρι (σ. 15) (αντιστοιχία)
Bestowing a knighthood (σ. 7) -> απένειμε τίτλο ιππότη (σ. 15) (αντιστοιχία)
Grace with your presence (σ. 7) -> τιμήσετε με την παρουσία σας (σ.15) (αντιστοιχία)
Her thoughts stole back to that morning (σ. 8) -> Οι αναμνήσεις εκείνου του πρωινού επέστρεψαν στο μυαλό της (σ. 16) (παράφραση)
Shove her way through (σ. 10) -> να περάσει (σ. 17) (παράλειψη)
Disconcerted at the press of confused bodies (σ. 10) -> νιώθοντας άβολα μέσα στο συγκεχυμένο πλήθος (σ. 18) (αντιστοιχία)
She was losing her heart to this fool (σ. 10) -> ο γελοιοποιός της έκλεβε την καρδιά της (σ. 18) (παράφραση)
Her heart tugged toward him (σ. 11) -> Η καρδιά της σφίχτηκε στην όψη του (σ. 19) (αντιστοιχία)
Hope coursed through her veins (σ. 11) -> Η καρδιά της έτρεφε μια παράλογη ελπίδα (σ. 19) (αντιστοιχία)

4.4.Κειμενική Ισοδυναμία

Η κειμενική ισοδυναμία αφορά την πολυμορφία γλωσσικής έκφρασης και τρία σημαντικά επίπεδα του λόγου, την γραμματική, το συντακτικό και την συνοχή, τα οποία είναι καίριας σημασίας για κάθε γλώσσα. Η επαρκής γνώση της γλωσσικής λειτουργίας και η ικανότητα χειρισμού της σύμφωνα με τις ανάγκες επικοινωνίας συνδέονται με αυτά τα τρία επίπεδα λόγου.

Βασική λειτουργία της γλώσσας είναι η επικοινωνία που επιτυγχάνεται μέσω της οργάνωσης μηνυμάτων. Κάθε γλώσσα έχει την δική της συντακτική δομή που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο τα μηνύματα και επικοινωνιακά στοιχεία είναι οργανωμένα. Ως εκ τούτου, οι γλώσσες διαφέρουν ως προς τον βαθμό με τον οποίο περιορίζουν την σειρά λειτουργικών στοιχείων όπως το υποκείμενο, το κατηγορούμενο και το αντικείμενο (Baker, 2001).

Δεδομένων των διαφορών στις γραμματικές και συντακτικές δομές μεταξύ των γλωσσών, οι μεταφραστές δίνουν, ως φυσικό επακόλουθο, προτεραιότητα στη μεταφορά του μηνύματος της γλώσσας-πηγής έναντι της διατήρησης της αρχικής δομής της. Κατά συνέπεια, προσαρμόζουν την οργάνωση των στοιχείων του μηνύματος

ώστε να συμμορφώνονται με τους κανόνες της γλώσσας-στόχου, εξασφαλίζοντας έτσι μια πιο ευχερή και ορθή ροή του λόγου.

Το πρόβλημα που ανέκυψε σε αυτήν την κατηγορία στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ότι, ως γνωστόν, τα λογοτεχνικά κείμενα μπορεί να παρεκκλίνουν από τις γλωσσικές νόρμες, αυξάνοντας έτσι το επίπεδο δυσκολίας για τον μεταφραστή. Η παρέκκλιση από τις νόρμες οφείλεται στην εκφραστική φύση του κειμένου που συντελεί στην αισθητική και καλλιτεχνική μορφή του κειμένου-πηγής. Ως απόρροια, το μετάφρασμα υπέστει τροποποιήσεις σε γραμματικό, συντακτικό και δομικό επίπεδο για να διατηρηθεί η εκφραστικότητα της συγγραφέως αλλά με σεβασμό ως προς τους κανόνες της γλώσσας-στόχου.

Μερικές από τις μετατροπές που αξίζουν να σημειωθούν είναι: η αλλαγή της δομής με την προσθήκες συνδέσμων (όπως του αντιθετικού συνδέσμου «άλλωστε») και την αντιστροφή των προτάσεων (Παράδειγμα 1), την μετατροπή ενός επιθέτου σε αναφορική πρόταση (Παράδειγμα 2), την προσθήκη/αλλαγή ρήματος για την εξυπηρέτηση συνοχής (παράδειγμα 3 και παράδειγμα 5), αντικατάσταση του υποκειμένου και αλλαγή των δομικών στοιχείων της πρότασης (παράδειγμα 4), μετατροπή ρήματος σε ουσιαστικό (παράδειγμα 6) και αλλαγή φωνής (παράδειγμα 7).

Παράδειγμα 1

A tree sprouting up in one's bedroom overnight was a difficult secret to keep.
(σ. 9)

Άλλωστε, ήταν δύσκολο να παραμείνει μυστικό ένα δέντρο που ξεφύτρωσε σε μια κρεβατοκάμαρα μέσα σε μια νύχτα. (σ. 16)

Παράδειγμα 2

the tray's edge landed on the baker's table with a **satisfying** thump (σ. 7)

η άκρη του δίσκου προσγειώθηκε στον πάγκο με έναν χτύπο **που την γέμισε ικανοποίηση**. (σ. 14)

Παράδειγμα 3

Pale light filtering through her lace curtains. Waking up to the smell of citrus in the air. (σ. 8)

Θυμήθηκε το απαλό φως να διαπερνά τις δαντελένιες της κουρτίνες και να ξυπνάει με την μυρωδιά των εσπεριδοειδών να **σκεπάζει** τον αέρα. (σ. 16)

Παράδειγμα 4

She snapped from her thoughts to the sound of her own name roaring in her ears. (σ. 9)

Το πλήθος ,που φώναζε το όνομά της, διέκοψε τις σκέψεις της. (σ. 17)

Παράδειγμα 5

Hands brushed her sleeves and smiles hovered Cheshire-like before her face. (σ. 9)

Ένιωθε να της τραβάνε τα μανίκια και **έβλεπε** χαμόγελα σαν του Τσέσαϊρ να αιωρούνται μπροστά στο πρόσωπό της. (σ. 17)

Παράδειγμα 6

Lowering her head, she **tried** to shove her way through (σ. 10)

Χαμήλωσε το κεφάλι της σε μια **προσπάθεια** να περάσει (σ. 17)

Παράδειγμα 7

she was pulled up an embankment of craggly white stones (σ. 10)

ο Τζέστ την τράβηξε πάνω σ'ένα λευκό απότομο βραχώδες ανάχωμα (σ. 18)

5.Επίλογος

Ανακεφαλαιώνοντας, το κείμενο υπέστει αρκετές τροποποιήσεις και μετατροπές λόγω της λογοτεχνικού του είδους στο οποίο ανήκει και της εκφραστικής του φύσης. Λαμβάνοντας υπόψιν λοιπόν όλα όσα εξετάστηκαν παραπάνω, σε συνδυασμό με την προϋπόθεση ότι το κείμενο-πηγή ανήκει στο λογοτεχνικό είδος, προκύπτει το συμπέρασμα ότι είναι απαραίτητο ο μεταφραστής να δίνει προτεραιότητα στο να διαπεράσει το καλλιτεχνικό πνεύμα και την φαντασία του συγγραφέα στο κείμενο-στόχο, αναδεικνύοντας με αυτό τον τρόπο και την δική του δημιουργικότητα, ενώ ταυτόχρονα δείχνει τον ανάλογο σεβασμό ως προς το ύφος του κειμένου-πηγής και καταβάλλει κάθε προσπάθεια να εξασφαλίσει πως προωθεί στο κοινό-στόχο με ακρίβεια το εν λόγω περιεχόμενο. Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι η διατήρηση του λογοτεχνικού χαρακτήρα και η ορθή απόδοση του νοήματος και της ουσίας του αρχικού κειμένου είναι μείζονος σημασίας και αποτελεί προτεραιότητα του μεταφραστή. Εν κατακλείδι, Ο βαθμός πιστότητας μιας μετάφρασης μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τον σκοπό, το προοριζόμενο κοινό και την ισορροπία μεταξύ

ποιότητας, διατήρησης του νοήματος, ευχέρειας και ακρίβειας (Κεντρωτής, 2021, σ. 625-647).

Βιβλιογραφία

Κεντρωτής, Γ. (2021). *Ποδήλατα και ποδηλάτες: περί μεταφράσεως ο λόγος* .
Athēna: Εκδόσεις Gutenberg.

Σταθόπουλος, Ν. (2010). *Αναλυτικό λεξικό συνωνύμων αντωνύμων της νέας ελληνικής γλώσσας* (4η ανατύπωση). Εκδόσεις Σαββάλας.

Baker, M. (2001). *In Other Words. A Coursebook on Translation* (4th ed.).
Routledge

Carroll, L.(1992). *Η Αλίκη στη Χώρα των θαυμάτων* (Μετάφραση Γ. Δεπάστας)
. Εκδόσεις:ΜΙΝΩΑΣ

Carroll, L.(1999). *Μες στον καθρέφτη και τι βρήκε η Αλίκη εκεί* (Μετάφραση Σ.
Κακίσης). Εκδόσεις ΕΡΑΤΩ

Divry's new english-greekdictionary.(1962).

Meyer, M. (2017) *Heartless*. London: Macmillan Children's Books.

Nord, C. (2014). *Η μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα. Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις* (Μετάφραση: Σ. Γραμμενίδης & Δ. Λάμπρου.) Α' Έκδοση. Διάυλος

Ηλεκτρονικές Πηγές

Η Πύλη για την ελληνική γλώσσα Παράλληλη αναζήτηση. (χ.χ) Ανακτήθηκε από:

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/search.html?lq=

Collins online dictionary | definitions, thesaurus and translations.(χ.χ)

Ανακτήθηκε από: <https://www.collinsdictionary.com/>

Dictionary.com.(χ.χ). Ανακτήθηκε από: <https://www.dictionary.com/>

Macmillan, P. (2023) Marissa Meyer discusses the themes in Heartless, Pan Macmillan. Ανακτήθηκε Από: <https://www.panmacmillan.com/blogs/young-adult/marissa-meyer-heartless-wonderland-themes>